

Drugič zato ne, ker so še živeče priče v stanu potrditi le kak indicij. Indiciji dokaza ne morejo namestiti. Povrh pa so vsled kakovosti svedokov (starih 80 let in več) hudo problematične vrednosti, kar se tiče verjetnosti.

Lepo je, kar je prvotno reklo vrhovno sodišče, in naj se zares zmerom pretrese vse, kar je tožencu v prilog. Toda nobeno sodišče ni dolžno muditi dragocenega časa s provajanjem nemožnih dokazov. Vsled naravnega zakona umrljivosti ljudi je postal priposestovalni dokaz za dobo trideset let nazaj od leta 1853. nemožen. Trditev sama, da je pravica v tej obliki priposestovana, je lahko resnična in tudi sedaj ni paradokсна. Sodnik jo bo moral zabeležiti v zapisnik. Toda ker je dokaz te trditve po preteku časa onemogočen, bo sodnik ponujeni dokaz kratkomalo zavrnil prav zaradi tega, oziroma ne bo zagrešil nobene pomankljivosti postopanja po §§-ih 496, 482, 215 itd. c. pr. r., ako strank ne bo navajal, naj predlagajo dokaz o tej trditvi. S tem bo tudi strankam ustrezno, ker bodo prihranjeni pravdni stroški.

Dr. F. G.

Pridobitne in gospodarske zadruge.

Spisal Fr. Višnikar, c. kr. viš. sodni svetnik v p.

IX. Sklepčnost občnih zborov (§ 31 zadr. zak.).

V najnovejši t. j. peti izdaji zakonov in ukazov o pridobitnih in gospodarskih zadrugah (c. kr. dvor. in drž. tiskarna l. 1910) je pri §-u 31 zadr. zak. z dne 9. aprila 1873 drž. z. št. 70 navedena odločba vrhovnega sodišča 27. aprila 1909, R II 387/9, Jur. Bl. 1910, št. 5, v kateri je baje izrečeno pravno načelo: »Določba pravi, po kateri bodi občni zbor, izvzemši §-a 32 zadr. z., sklepčen, akotudi ni deseti del članov navzočnih, je nedopustna.«

Taka odločba bi bila naravnost v protislovju s §-om 31. zadr. z., ki se glasi: »Da je občni zbor sklepčen, je potrebno, ako zadružna pogodba nič drugega ne določa, da je navzočnih ali zastopanih vsaj de-

seti del članov.« Ta paragraf dopušča torej izrecno, »impressis verbis«, da smejo pravila za sklepčnost občnih zborov določiti kaj drugega. Volilna pravica se ustanovi v zadružni pogodbi, samo v §-u 27 zadr. z. je imperativno izrečeno toliko, da mora vsak zadružnik imeti najmanj en glas. Drugo se prepušča pravilom, ki tvorijo zadružno pogodbo ter ustanavljajo pravice in dolžnosti članov. Po dosedanji 38letni praksi se je brez ugovora tako postopalo. Zadružna pravila običajno določajo, da občni zbor veljavno sklepa, ako je zastopana »najmanj desetina deležev« ali pa »najmanj deseti del kapitala, vplačanega v zadružnih deležih.« Taka pravila so se dosedaj brez zadržka vpisovala v zadružni register.

Ako natančneje pregledamo slučaj, ki je podlaga zgoraj omenjenemu sklepu z dne 27. aprila 1909, R II 387/9, in vsebino tega sklepa, vidimo, da vrhovno sodišče začetkom navedenega načela ni izreklo vobče, torej tudi za primer, ako pravila glede sklepčnosti občnega zbora kaj drugega določajo, nego li zakon. Če se kdo sklicuje na že razsojene slučaje in na razne publikacije, je postopati previdno. Večkrat se iz utemeljevanja kake odločbe izpuli stavek, ki bolj ugaja dotičniku, ter se ga potem uporablja, češ, da je pravno načelo ali pravorek vrhovnega sodišča. Ako se ne iztakne, se podtakne, kar se rabi in se tako dela pravno mnenje. Pri vsakem slučaju, ki je redko sličen drugemu, je treba poznati dejanski stan, podlago odločbe.

V zgoraj odločenem slučaju je pri trgovskem sodišču v Pragi zaprosila družba usnjarijev, ki so se zvezali za nakup sirovin v obliki zadruga z o. z., naj se vpiše firma: »Derma reg. zadr. z o. z.« Predložila je pravila, katera je pa sodišče spoznalo iz več razlogov za pomanjkljiva in nedopustna ter je vsled tega odklonilo vpis v zadružni register. (Sklep z dne 10. februarja 1909, Firm. 604, Gen. 10.) — Višje deželno sodišče v Pragi je s sklepom dne 3. marca 1909, R IV 108/9 rekurz zavrnilo ter obširno utemeljuje, da so predložena pravila v več točkah deloma nejasna, deloma med sabo v protislovju. Kooptiranje članov načelstva, ako kdo odstopi, je nedopustno (po odl. vrh. sod. 7. dec. 1909, R II 1021/9, Gen. 1910, št. 5 to ni izključeno). Določba pravil (§ 42), da je občni zbor ob vsakem številu navzočnih sklepčen, ako je bilo le vabilo pravilno, nasprotuje določbi §-a 31 zadr. zak., po kateri je za sklep-

čnost potrebno, da je najmanj deseti del članov navzočih, in so le taka pravila dopustna, ki določajo navzočnost večjega, nikakor pa ne manjšega števila članov ali morebiti celo enega samega člana. — Vrhovno sodišče je s sklepom 27. aprila 1909, R II 387/9 zavrnilo revizijski rekurz, ker ni pogojev za § 16 ces. pat. 9. aprila 1854 d. z. št. 208 in z ozirom na § 42 pravil ter § 32 zadr. zak.

V le-tem slučaju je torej šlo za registriranje nove zadruge in novih, iz več razlogov nedopustnih in pomanjkljivih pravil, ne pa za veljavnost že obstoječe in pravomočno vpisane zadružne pogodbe, na podlagi katere so se že pridobile pravice in prevzele dolžnosti. Po zadobljenih izkušnjah je pač umestno, da se ob nanovo ustanovljenih zadrugah in ob vpisu novih pravil ravna z vso previdnostjo in strogostjo. Po revizijskem zakonu z dne 10. junija 1903 drž. zak. št. 133 imajo sodišča in revizijski organi dovolj vpliva in lahko zadružna načelstva silijo na to, da se odpravijo event. nedostatki in nepravilno poslovanje načelstva. Za spremembo pravil pa je kompetenten samo občni zbor, to so tisti, ki so sklenili zadružno pogodbo.

V navedenih sklepih ni izrečeno, da so nedopustna ali neveljavna taka pravila, katera določajo, da je občni zbor sklepčen, ako je zastopan deseti del deležev ali v deležih vplačanega kapitala. Taki judikati nam niso znani in jih bržkone tudi ni, ker govori zakon prejasno za dopustnost takih pravil. Ako bi se povsod zahtevala navzočnost desetine članov, bi zlasti pri večjih zadrugah, ki štejejo po več tisoč članov, bili občni zbori redno nesklepčni. Taka pravila bi torej ne imela praktične vrednosti. Sklicavati bi se moral vedno drugi občni zbor, ki je po §-u 32 l. c. sklepčen ne glede na število navzočnih ali zastopanih članov, torej tudi tedaj, ako pride na občni zbor en sam član. S takim postopanjem bi se morebiti ustreglo črkam, ne pa duhu zakona in razvoju zadrug.

Zaradi tega se je razvila praksa, po kateri zadružna pravila navadno določajo, da občni zbor veljavno sklepa, ako je zastopan deseti del deležnega kapitala. Tudi novejši zakon z dne 6. marca 1906 št. 58 o družbah z o. z. določa v §-u 38, da je za sklepčnost potrebno, da je zastopan vsaj deseti del osnovnega kapitala, ako ni v družbeni pogodbi drugače določeno.

Pri zadrugah so opravični deleži navadno dvojni, glavni po 200 K in poslovni po 2 do 5 K. Glavni deleži se zahtevajo, da se dobi potrební ustanovni kapital, in ustanovniki pridobe večji vpliv na poslovanje in razvoj zadruge; mali poslovni deleži pa zaradi tega, da se revnejšim slojem, zlasti tistim, ki iščejo pri zadrugi kredita, olajša pristop. Ako bi imeli lastniki glavnih in poslovnih deležev na občnih zborih enake pravice, vsak zadružnik samo po en glas, bi se glavni deleži pač težko oddali. Gotovo pa je v interesu zadrug, da se omeji število deležev in glasov v eni osebi, da ne dobi ena oseba ali neznatno število oseb neomejeno gospodarstvo v roke, kar postane lahko za druge usodepolno.

„Querela inofficiosæ donationis“ po §-u 951 o. d. z.

S plenis. sklepom z dne 3. junija 1903 št. 158 praes. je precej luči prišlo v razlago §-a 951 o. d. z. V knjigo judikatov pod št. 157 se je vpisal dalekosežni stavek: »Pri izračunanju nujnega deleža ni vpoštevati daritev med živimi«. S tem je rečeno, da pretirana daritev z zapuščino nima nič opraviti. Tožba po §-u 951 o. d. z. ima vse drugo podlago, kakor tožba »ad implendam legitimam,« za kojoj se nujni delež prejkoslej izračuna po §-ih 784 do 788 o. d. z. »In usum« tožbe po §-u 951 o. d. z. se izračuna nekak »širši« nujni delež na podlagi premoženjskega stanja ob času daritve. Koliko smejo nujni dediči zahtevati povračila iz pretirane daritve, je po teoriji in praksi že dovolj pojasnjeno. Povračilni fond je ali diferenca med polovico premoženja ob daritvi in zapuščino ali diferenca med polovico premoženja ob daritvi in daritvijo, in sicer tisti izmed teh dveh zneskov, ki je v danem slučaju nižji.

Ni pa dognano, koliko more vsak posamezni nujni dedič iz tega fonda terjati. Gotovo zopet »sorazmerno«, kakor se načelno večkrat predpisuje v našem dednem pravu, in sicer sorazmerno oškodovanju vsled pretirane daritve. Nujni dedič, ki ima več škode, naj dobi več, oni, ki ima manj škode, manj! Če je donatar